

26814 - Ramazan orucu kimlere farzdır?

Soru

Ramazan orucunu tutmak kime farzdır?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Ramazan orucu, kendisinde şu beş şart bulunan kimseye farzdır:

1. Müslüman olması.
2. Dînen mükellef olması.
3. Oruç tutmaya güç yetirmesi.
4. Mukim olması (yolcu olmaması).
5. Oruç tutmamaya engel olan hiçbir şeyin olmaması.

Bu beş şart, ne zaman bir kimsede bulunursa, onun oruç tutması farzdır.

Birinci şart:

Bu şart ile kâfir kimse bunun dışında kalır. Zirâ kâfir oruç tutmak zorunda değildir, tutsa bile orucu geçerli olmaz. Müslüman olursa, tutmadığı orucu kaza etmekle emrolunmaz.

Bunun delili, Allah Teâlâ'nın şu sözüdür:

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهِونَ]

[سورة التوبة الآية: 54]

"Onların (münâfıkların) harcadıklarının kabul olunmasına engel olan şey, onların Allah'ı ve elçisini inkâr etmeleri, namaza ancak tembellik göstererek kalkmaları ve (Allah yolunda) istemeyerek harcadıklarından başka bir şey değildir." [1]

"Harcamalar", faydası pek çok olmasına rağmen kâfir oldukları için onlardan kabul olmuyorsa, özel ibâdetlerin kabul olunmaması daha önce gelir.

Kâfirin, müslüman olduğu takdirde orucu kaza etmemesine gelince, bu, Allah Teâlâ'nın şu emri gereğidir:

[قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ] سورة الأنفال الآية: 38

"(Ey elçi!) İnkâr edenlere de ki: Eğer onlar (îmân eder, küfürden ve Allah'ın elçisi'ne düşmanlıktan) vazgeçerlerse, geçmiş günahları bağışlanır. Eğer (düşmanlık ve savaşa) dönerlerse, önekilere uygulanan ilâhî kanun devam etmiş olacaktır(önceki ümmetlerin başlarına gelen azap, bunların da başlarına gelecektir)." [2]

Tevâtür yoluyla sâbit olduğuna göre Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- müslüman olan hiç kimseye kaçırmış olduğu farzları kaza etmesini ona emretmemiştir.

Soru: Kâfir kimse, müslüman olmazsa, âhirette orucu terk ettiğinden (tutmadığından) dolayı cezâlandırılır mı?

Cevap: Evet. Kâfir kimse orucu ve diğer bütün farzları terk ettiğinden dolayı cezâlandırılır. Çünkü Allah'ın emrine itaat eden ve O'nun şeriatına bağlı yaşayan müslüman, bir farzı terk ettiğinden dolayı cezâlandırılıyorsa, büyüklük taslayan kimsenin cezâlandırılması daha önce gelir. Yiyecek, içecek ve giyecek gibi Allah'ın nimetlerinden istifâde eden kâfir kimse; bu nimetlerden dolayı cezâlandırılıyorsa, haramları işlemesi ve farzları terk etmesi sebebiyle cezâlandırılması daha önce gelir. Bu bir kıyastır.

Bunun Kur'an-ı Kerim'den deliline gelince, Allah Teâlâ, kitapları sağlarından verilen, âhîret mutluluğuna eren kimselerin, günahkârlara (cehennemliklere) şöyle söylediklerini buyurur:

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ 42 قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ 43 وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ 44 وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ 45 وَكُنَّا نُكَذِّبُ
[بِيَوْمِ الدِّينِ 46] [سورة المدثر الآيات: 42-46]

"Sizi şu Sakar'a (yakıcı ateşe) sokan nedir? (diye sorarlar). Onlar: Biz, (dünyada) namaz kılanlardan olmadık, derler. Yoksula yedirmezdik (zekâtı vermezdik). (Allah'ın âyetleriyle alay etmek gibi) bâtıla dalanlarla birlikte biz de daldık.Cezâ (hesap) gününü de yalanlıyorduk." [3]

İkinci şart:

Dînen mükellef olması gerekir. Mükellef; akıl-bâliğ olan kimsedir. Çünkü küçük çocuğun ve delinin (mecnunun) mükellefiyeti yoktur.

Büluğ, şu üç şeyden birisinin meydana gelmesiyle olur ki, bunları (70425) nolu sorunun cevabında bulabilirsiniz.

Akıllının zıddı, mecnundur (delidir). Yani aklını kaybeden kimsedir. Dolayısıyla hangi vasıfta olursa olsun, akli olmayan hiç kimse mükellef değildir ve namaz, oruç ve miskini doyurmak gibi dînin farzlarından hiçbirisi kendisine farz değildir. Yani kendisine hiçbir şey farz değildir.

Üçüncü şart:

Oruç tutmaya güç yetirmek. Yani oruç tutmaya kâdir olmaktır. Oruç tutmaktan âciz olan (güç yetiremeyen) kimseye oruç farz değildir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ... [سورة البقرة من الآية: 185] ...

"...Kim de hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayınca başka günlerde tutsun..." [4]

Fakat acziyet (güç yetirememelik), geçici acziyet ve sürekli acziyet olmak üzere iki kısma ayrılır.

Buna göre geçici acziyet, yukarıdaki âyette zikredilen acziyettir.

Tıpkı iyileşme ümidi olup da hastalığının ortadan kalkması beklenen hasta ile yolcu kimse gibi.

Bu durumdaki kimselerin oruç tutmamaları câizdir. Geçici acziyet ortadan kalktıktan sonra tutamadıkları oruçları kaza ederler.

Sürekli acziyet ise, iyileşme ümidi olmayan hasta ve oruç tutamayan çok yaşlı kimse gibi.

Bu kısım, Allah Teâlâ'nın şu emrinde zikredilmiştir:

[وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ ... [سورة البقرة من الآية: 184] ...

"...(Fazla yaşlılıktan veya iyileşmesi umulmayan bir hastalıktan dolayı) oruç tutmaya güç yetiremeyenlere bir yoksulu (sabah-akşam) doyuracak fidye gerekir.." [5]

İbn-i Abbas -Allah ondan ve babasından râzı olsun- şöyle tefsir etmiştir:

"Yaşlı erkek ve yaşlı kadın, oruç tutmaya güç yetiremezlerse, her gün için bir yoksulu doyurmaları gerekir."

Dördüncü şart:

Mukim olması gerekir. Eğer yolcu ise, oruç tutması kendisine farz değildir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ... [سورة البقرة من الآية: 185] ...

"...Kim de hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun..." [6]

İslâm âlimleri de yolcunun, oruç tutmamasının (oruca bozmasının) câiz olduğu konusunda icmâ etmişlerdir.

Yolcu için en fazîletli olan; en kolay olanı tercih etmesidir. Eğer oruç tutmak, yolcuya zarar veriyorsa, Allah Teâlâ'nın şu emri gereği, yolcunun oruç tutması haramdır:

[وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا] [سورة النساء من الآية: 29] ...

"...Ve kendi nefislerinizi öldürmeyin.Şüphesiz Allah, sizi çok esirgeyendir." [7]

Bu âyet-i kerime, insana zararlı olan her şeyin, insanın ondan nehyedildiğine delâlet etmektedir.

Bu konuda (20165) nolu sorunun cevabına bakabilirsiniz.

Oruç tutmanın haram olduğu zararın ölçüsü nedir? Diye soracak olursanız, bunun cevabı şöyledir:

Zarar, hissî olabildiği gibi, haber vermekle de olur.

Hissî olmasına gelince bu, hastanın, orucun kendisine zarar vereceğini, acılarını arttıracaklarını ve iyileşmesini geciktireceğini hissetmesidir.

Haber vermeye gelince, örneğin güvenilir, bilgili bir doktorun oruç tuttuğu takdirde orunun kendisine zarar vereceğini haber vermesidir.

Beşinci şart:

6. Oruç tutmamaya engel olan hiçbir şeyin olmaması gerekir.

Bu şart, kadınlara özeldir (âittir). Buna göre âdetli ve loğusalı kadınlara oruç gerekmez.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu durumu onaylayarak şöyle buyurmuştur:

[أَلَيْسَتْ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ. [رواه البخاري]

"Kadın, âdet olduğu zaman, namaz kılmayı ve oruç tutmayı bırakmıyor mu?"[8]

Bundan dolayı âdetli ve loğusalı kadınların oruç tutmaları gerekmez. Oruç tuttıkları takdirde, oruçlarının geçerli olmayacağı konusunda İslâm âlimleri icmâ etmişlerdir. Tutamadıkları oruçları kaza etmeleri gerektiği konusunda da İslâm âlimleri icmâ etmişlerdir.[9]

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

[1] Tevbe Sûresi: 54

[2] Enfâl Sûresi: 38

[3] Müddessir Sûresi: 42-46

[4] Bakara Sûresi: 185

[5] Bakara Sûresi: 184

[6] Bakara Sûresi: 185

[7] Nisâ Sûresi: 29

[8] Buhârî, "Oruç kitabı, Âdetli kadın oruç tutmayı ve namaz kılmayı bırakır bâbı", hadis no: 1951

[9] Muhammed b. Salih el-Useymîn, "eş-Şerhu'l-Mumti", c: 6, s: 330